

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยยังอยู่ในช่วงการพัฒนาประเทศ หลังจากประสบกับปัญหาภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจซึ่งการพัฒนาในยุคนี้ได้มุ่งเน้นการปฏิบัติไปพร้อมกันในหลายด้านอย่างสมดุล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาฯลฯ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา แต่ในขณะเดียวกันภาวะวิกฤติจากการคุกคามของยาเสพติดในประเทศไทยได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการเข้มงวดในการจับกุมผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากยาเสพติดมากเพียงใดก็ตาม ก็ยังมีผู้ลอบค้าและเสพยาเสพติดอยู่เป็นจำนวนมาก สภาพการณ์เช่นนี้อาจกล่าวได้ว่ายาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ทั่วไปในประเทศไทยอาจมีจุดกำเนิดมาจากยาเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมายผู้เสพและผู้ขาย โดยไม่มีความผิดต่อองค์ใดโดยเฉพาะบุหรี่เป็นยาเสพติดที่เสพง่ายแต่เลิกยาก และมีความต้องการมากขึ้นๆ ตามลำดับ และอาจนำไปสู่ยาเสพติดชนิดที่ร้ายแรงที่สุดในที่สุด

จากการสำรวจผู้สูบบุหรี่ในประเทศไทยทั้งหญิงและชายในปัจจุบันพบว่าผู้สูบบุหรี่มากกว่า 10 ล้านคน มีคนไทยเสียชีวิตและเจ็บป่วยจากผลของการสูบบุหรี่เป็นจำนวนมาก เช่น มะเร็งปอด โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคหลอดลมอักเสบ โรคถุงลมโป่งพองฯลฯ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาแม้ว่าหน่วยงานภาครัฐได้รับผิดชอบ และองค์กรภาคเอกชนจะมีการประชาสัมพันธ์การโฆษณาถึงพิษภัยอันร้ายแรงของบุหรี่อย่างต่อเนื่องก็ตาม จำนวนผู้สูบบุหรี่ในประเทศไทยยังคงตัวไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับจำนวนของผู้เลิกสูบบุหรี่ลดลงมากเท่าใด ซึ่งอาจมองได้ว่าภาครัฐอาจยังไม่ได้มีมาตรการที่ชัดเจน ประกอบกับแนวทางของการแก้ไขปัญหารัฐบาลยังมองในภาพรวมมากเกินไป รวมถึงปัจจัยด้านการค้าระหว่างประเทศโดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพปัญหาของแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งในทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละชุมชน ยังเป็นชุมชนที่มีได้รับการส่งเสริม และพัฒนาให้ ความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง วิกฤติการณ์ของการบริโภคบุหรือนั้นก็ยังคงอยู่ในสภาพรุนแรงต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนของประเทศเป็นกลุ่มที่มีภาวะความเสี่ยงในการสูบบุหรี่มากที่สุด ซึ่งอาจมีสาเหตุสำคัญมาจากความอยากรู้อยากลอง การทำตามเพื่อนหรือการเข้าสังคมในกลุ่มเพื่อนเดียวกัน เป็นต้น

ปัจจุบันพบว่ากลุ่มเยาวชนของประเทศไทยที่มีช่วงอายุระหว่าง 10-25 ปี สูบบุหรี่ถึง 2 แสนคน โดยมีอายุของการเริ่มสูบบุหรี่เฉลี่ยอยู่ที่ 18.4 ปี ทั้งนี้ในจำนวนผู้สูบบุหรี่ถึงร้อยละ 90.4 เริ่มสูบบุหรี่ก่อนอายุ 25 ปี และจะสูบบุหรี่ติดต่อกันไปเป็นเวลา 23 ปี จึงจะสามารถเลิกสูบได้ ซึ่งสาเหตุที่เลิกส่วนใหญ่ เพราะมีอาการป่วยที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ดังนั้นแต่ละปีจะมีเยาวชนกลายเป็นผู้ติดบุหรี่ถึงปีละ 2-3 แสนคน ทดแทนผู้ใหญ่ที่เสียชีวิตหรือเลิกสูบไป ส่งผลให้จำนวนผู้สูบบุหรี่ในประเทศไทยยังคงที่เช่นเดิมในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา (สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2547)

การพัฒนาคนจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องเน้นไปที่กลุ่มเยาวชนของประเทศไทยนี้เอง ในอนาคตเยาวชนจะเติบโตใหญ่เป็นกลุ่มบริหารจัดการประเทศให้ประสบความสำเร็จ พวกเขาจะเจริญรุ่งเรืองแทนคลื่นลูกเก่า ซึ่งการที่เยาวชนจะมีศักยภาพหรือประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศในปัจจุบันว่าจะสร้างแรงผลักดันส่งเสริมหรือสร้างพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงองค์ประกอบอื่นๆ ให้กับเยาวชนของชาติได้มากน้อยเพียงใด สิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นจะต้องสร้างความตระหนักให้กับกลุ่มเยาวชนของประเทศเกิดความสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเองอย่างเต็มศักยภาพในอนาคตดังกล่าวที่ว่า “เด็กวันนี้ คือ ผู้ใหญ่ในวันหน้า” “เยาวชน คือ อนาคตของสังคม”

เยาวชนมีความสามารถที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง หรือสามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่จะช่วยพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างมีคุณภาพ ถึงแม้จะอ่อนด้วยวัยวุฒิและคุณวุฒิก็ตาม (สมิทธิ์ สระอุบล, 2534) แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดในหลายๆ ด้าน ที่เป็นตัวปิดกั้นมิให้เยาวชนได้แสดงความสามารถออกมาซึ่งอาจเกิดจาก การวางเส้นทางสังคม การยอมรับ ความเชื่อมั่นของตัวเยาวชนเอง ตลอดจนช่องทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาในชุมชนยังแคบเกินไป เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ยังเกิดขึ้นอยู่ในหลายๆ ชุมชนของประเทศไทย ทั้งในเขตพื้นที่ที่เจริญแล้ว และเขตพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา นั้นหมายความว่า ชุมชนดังกล่าวมีเยาวชนที่มีศักยภาพอยู่เป็นจำนวนมากแต่ชุมชนไม่สามารถดึงความสามารถหรือพลังแฝงภายในตัวของเยาวชนมาช่วยพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างเต็มที่

หมู่บ้านม่วงคำ ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่เป็นหมู่บ้านถาวรขนาดกลาง มีประชากรอาศัยอยู่ไม่หนาแน่นและไม่เบาบางจนเกินไป เป็นชุมชนที่อยู่ในช่วงของการพัฒนาที่มุ่งสู่ความเจริญเทียบเท่ากับชุมชนอื่นๆ ทั้งทางด้านอาชีพ ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน ปัจจัยสี่ และภาวะสุขภาพของประชากร มีการรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการของเยาวชนในหมู่บ้าน ซึ่งการรวมกลุ่มนั้นจะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อเล่นกีฬาในช่วงเวลาตอนเย็นของแต่ละวัน อาทิ เปตอง ตะกร้อ ฟุตบอล เป็นต้น แต่ภายใต้การรวมกลุ่มการเล่นกีฬาของเยาวชนในหมู่บ้านนั้น

มีเยาวชนบางคนสูบบุหรี่จนติดเป็นนิสัย และยังมีเยาวชนอีกจำนวนหนึ่งที่เริ่มสูบบุหรี่เนื่องจากพฤติกรรมการเล่นแบบ ทำให้เกิดวิกฤตการณ์การสูบบุหรี่ของเยาวชนในหมู่บ้านม่วงคำรุนแรงมากขึ้น หากปล่อยให้สภาพการดังกล่าวดำเนินต่อไปเช่นนี้ หมู่บ้านม่วงคำจะมีจำนวนเยาวชนที่ติดบุหรี่มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็ยังไม่มียุทธศาสตร์การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยการช่วยคิดช่วยทำ ทั้งนี้เพราะเยาวชนยังไม่มีความพร้อม ไม่มีองค์ความรู้ที่เพียงพอ ขาดผู้นำทางด้านความคิด ขาดการส่งเสริมของชุมชนอย่างจริงจัง ฯลฯ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ดังกล่าวถ้าได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้อง และมีกระบวนการที่รัดกุมแล้วก็จะเริ่มจุดเริ่มต้นที่เยาวชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองทั้งในทางตรงและทางอ้อม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนของตนเองไปเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชนหมู่บ้านม่วงคำ ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการนำเอาศักยภาพของเยาวชนไปใช้พัฒนาท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านม่วงคำ และชุมชนอื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนาบทบาทของเยาวชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหามันการสูบบุหรี่ในชุมชน บ้านม่วงคำ ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เยาวชนหมู่บ้านม่วงคำ : ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการพัฒนาบทบาทในการแก้ไขปัญหาและป้องกัน ปัญหามันการสูบบุหรี่อย่างถูกต้อง และเหมาะสมเพื่อที่จะนำไปสู่แนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหามันการสูบบุหรี่ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบทบาทของเยาวชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหามันการสูบบุหรี่ในชุมชนบ้านม่วงคำ ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีพื้นที่การวิจัย คือ เขตพื้นที่หมู่บ้านม่วงคำ ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

4.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.3.1 ประชากร คือ เยาวชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านม่วงคำ ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีช่วงอายุระหว่าง 15–25 ปี จำนวน 20 คน

4.3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ มวลประชากรทั้งหมด

4.4 ตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ คือ บทบาทของเยาวชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหารูขุมขนหรือสิวในชุมชน

5. สมมุติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้มีสมมุติฐาน ดังนี้คือ กลุ่มเยาวชนมีบทบาทในการแก้ไขและป้องกันปัญหาการรูขุมขนหรือสิวในชุมชนได้

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกันงานวิจัยครั้งนี้ได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15–25 ปี ทั้งหญิงและชาย

บทบาทของเยาวชน หมายถึง พฤติกรรมอันเกิดขึ้นจากความเต็มใจและความตระหนักของเยาวชนในการมีส่วนร่วมป้องกัน และแก้ไขปัญหารูขุมขนหรือสิวในชุมชน

ศักยภาพ หมายถึง จังหวะความสามารถ อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ หรือความสามารถสูงสุดอันพึงมีในตัวบุคคล ชุมชนหรือสังคม ซึ่งจะมีการขับเคลื่อนเพื่อการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเกิดการ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่อันจะนำไปสู่เป้าประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

การป้องกันการรูขุมขนหรือสิวในชุมชน หมายถึง การดำเนินการของกลุ่มเยาวชนบ้านม่วงคำ ตำบลอินทขิล จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ เพื่อเกิดแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและชัดเจนในการป้องกันการรูขุมขนหรือสิวของคนในชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน

การแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ในชุมชน หมายถึง การดำเนินการของกลุ่มเยาวชนบ้าน
ม่วงคำ ตำบลอินทขิล จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการศึกษาข้อมูล ข่าวสารและการดำเนินกิจกรรม
หรือการกระทำต่างๆ เพื่อเกิดแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและชัดเจนในการแก้ไขปัญหาการสูบ
บุหรี่ของคนในชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่